

Att utveckla literacy i hemmet

– En litteraturstudie över vårdnadshavarens roll i barnets literacyutveckling

*To Develop Literacy at Home
– A Literature Review of the Guardian's Role in the
Child's Literacy Development*

Sofie Hertil
Shahi Hirori

Handledare: Charlotta Plejert
Examinator: Victoria Pihlgren

Innehåll

1. Inledning	2
1.1 Syfte	3
1.2 Frågeställningar	3
1.3 Disposition	3
2. Bakgrund	3
2.1 Literacy	3
2.2 Läxa	5
3. Tillvägagångssätt och genomförande	6
3.1 Sökprocedur	6
3.2 Urvalskriterier	7
3.3 Genomförande som par	10
4. Resultat	11
4.1 Vad har vårdnadshavaren för roll i barnets literacyutveckling?	11
4.1.1 Hemmiljö	12
4.1.2 Gemensam läsning	13
4.2 Vad har vårdnadshavarens socioekonomiska bakgrund för betydelse för barnets literacy?	15
4.2.1 Sociala arvet	16
4.3 Hur utvecklas barns literacy när vårdnadshavaren hjälper till med läxan?	16
4.3.1 Vårdnadshavarens roll vid läxor	16
4.3.2 Betyg i samband med läxa	19
5. Sammanfattande diskussion	19
Litteratur	25
Internetkällor	28

1. Inledning

I dagens svenska samhälle möter eleverna allt fler texter, både i och utanför skolan. Detta gör att det blir allt mera viktigt att eleverna kan tolka, förstå och analysera det de läser. I skolan har eleverna möjlighet att få hjälp när de inte förstår det som texten förmedlar. Eleverna måste även kunna få hjälpa hemma och där är det av vårdnadshavaren som hjälpen måste komma. Vi har valt att skriva om elevers utveckling av literacy i hemmet, då vi anser att elever inte bara lär sig i skolan utan även i hemmet av sina vårdnadshavare. Literacy handlar om elevers skriv- och läsförmåga men även om elevens sociala del av livet. Vi kan se i PISA-undersökningen (2015) att det finns skillnader mellan högpresterande elever och lågpresterande elever i läsförståelse här i Sverige. Det blir då relevant att undersöka vad forskningen säger om elevers utveckling av literacy i hemmet. I läroplanen för svenska, Lgr11 (2016) skrivs det om hur eleverna, i undervisningen, ska få möjlighet att samtala om och analysera olika sorters texter. Fortsätter eleverna att göra det hemma med en vårdnadshavare, kan det då ge eleverna en fördel när analys av texter ska ske i skolan? I hemmet är det vårdnadshavarna som står för hjälpen. Detta gör att alla barn kommer få hjälp på olika sätt. Ökande klyftor i Sverige idag, leder också till frågor huruvida den socioekonomiska bakgrunden hos vårdnadshavaren på något sätt kan gynna eller missgynna elever.

I ämnet svenska händer det ofta att man jobbar med en skönlitterär bok i skolan för att sedan ge eleverna läxa i den boken. Läxan brukar ofta vara att eleven ska läsa ett par sidor hemma för att sedan svara på några frågor och skriva upp ord som man inte förstod. I samband med att eleven får denna läxa så kan läraren även förmedla att det är bra om eleven läser för sin vårdnadshavare. Genom att en läxa skickas hem och förväntningar ligger på att vårdnadshavaren hjälper sitt barn med läxan, kommer funderingar kring vad forskning anser om vårdnadshavarens hjälp vid läxa. Det kan finnas de vårdnadshavare som har svårt att hitta tid till att hjälpa sitt barn med läxan eller så kanske de inte kan; de vet helt enkelt inte själva hur man gör det som läxan innehåller.

1.1 Syfte

Syftet med detta arbete är att undersöka vad forskningen säger om vad vårdnadshavare har för roll i barnets utveckling av sin literacyförmåga; hur vårdnadshavarens socioekonomiska bakgrund har betydelse för barnets literacy och även hur vårdnadshavarens hjälp vid läxor utvecklar elevens literacy.

1.2 Frågeställningar

Uppsatsen vägleds av följande frågeställningar:

Vad har vårdnadshavaren för roll i barnets literacyutveckling?

Vad har vårdnadshavarens socioekonomiska bakgrund för betydelse för barnets literacy?

Hur utvecklas barns literacy när vårdnadshavaren hjälper till med läxan?

1.3 Disposition

I arbetets inledning beskriver vi kort vad arbetet kommer att handla om, vad syftet med arbetet är och vilka frågeställningar vi har valt och som vi kommer att besvara i arbetet. I kapitel två tar vi upp bakgrunden för arbetet, där vi definierar begrepp som vi kommer att använda oss av i uppsatsen. I kapitel tre visar vi vår sökprocedur, de urvalskriterier vi använde för att hitta källor och även en tabell över de källor vi har använt oss av samt hur vi har samarbetat tillsammans i arbetet. I kapitel fyra besvarar vi våra tre frågeställningar med hjälp av de källor vi har hittat. I kapitel fem diskuterar vi våra resultat.

2. Bakgrund

I denna del av uppsatsen kommer vi att ta upp olika definitioner av begreppet literacy. Detta är ett begrepp som vi kommer att använda oss av i texten och det blir då viktigt att man som läsare har en förståelse om vad begreppet kan innebära. Vi skriver även om olika aspekter av läxans roll genom åren. Vi tar upp hur läxan har behandlats i läroplaner; den som används nu och från äldre läroplaner.

2.1 Literacy

I vår text skriver vi om begreppet literacy. Det är ett begrepp som har vidgats till att innehålla mycket mer än bara skriv- och läsförmågan. Nu handlar begreppet även om elevens sociala

aktiviteter, relationer, värderingar, attityder och känslor och hur detta kan påverka elevers användande och produktion av olika texter. Det går även att se att begreppet literacy innefattar förmågorna förstå, tolka, använda, skapa och kommunicera skriven text. På så sätt kan literacy även betonas som ett sociokulturellt lärande (Westlund, Björkman och Olin-Scheller, 2016). Det har forskats mycket kring begreppet literacy, som har blivit översatt till litteracitet i svenskan. Det är ett begrepp som används när man talar om läsning och skrivning. Det har gått från att vara kognitivt och utvecklingspsykologiskt till att även innehålla de sociala och kulturella aspekterna av läsning och skrivning. Detta gör att begreppet litteracitet har blivit bredare. Det innehåller nu språk och kommunikation, där läs- och skrivaktiviteter ingår och även berättande, symboler och bilder. Det går att se att litteracitet är något som uppstår och pågår i sociala sammanhang och följden blir att det förmedlar samhällets attityder och värderingar (Nationalencyklopedin, 2017). Begreppet literacy omfattar mer än att eleven är läs- och skrivkunnig. Det är ett begrepp som omfattar olika typer av texter. Dessa texter kan till exempel vara sådana som innehåller bilder och symboler samt en variation av språk (Damber och Lundgren, 2013:6). Literacy handlar även om att eleven kan dra slutsatser, göra associationer, koppla det man läst till den kunskap man har om världen och även kunna koppla till sådant man läst tidigare. Eleven kan även förstå det lästa men ändå förhålla sig kritiskt till texten. Genom att använda sig av begreppet literacy istället för uttryck som läsa och skriva så innefattas flera aspekter än bara den tekniska färdigheten att avkoda ord och att skriva (Säljö, 2005, i Jönsson och Jennefors, 2015).

Inom begreppet literacy har även critical literacy och digital literacy utvecklats. Med critical literacy menas att eleverna när de läser eller skriver kan analysera texter på ett mera analyserande och reflekterande sätt. Det sker i syfte för att eleverna ska bli bättre på att förstå och ifrågasätta makt, ojämlikheter och orättvisor för att utveckla sin demokratiska identitet. Literacy har även blivit kopplat till att elevernas läsförståelse utvecklas med hjälp av ljud, animation och film. Det har kommit att bli kallat för digital literacy (Westlund, Björkman och Olin-Scheller, 2016). I vårt arbete använder vi oss av begreppet literacy på ett snävare sätt. Vi lägger mera fokus på den del av begreppet som fokuserar på läsning.

2.2 Läxa

När en lärare ger elever en läxa innebär det en skoluppgift som ska genomföras hemma efter skoltid. Läxan kan handla om olika saker och kan var uppbyggd på olika sätt. Det går även att säga att en läxa är en hemuppgift (Nationalencyklopedin, 2017). Det går att se att läxor användes redan på 1500-talet, då som läsestycken och predikotexter (Lundahl 2004, i Skolverket 2014). Det var inte förrän folkskolan infördes 1842 som det blev lärarens jobb att förhöra eleverna om läxan. Det anses idag att läxan ska leda till att eleverna utvecklar den kunskap de har om ett ämne i skolan. I skolan idag är det upp till läraren att bestämma om de ska ge läxor och hur man ska arbeta med läxan. Det som blir viktigt för lärare att tänka på när de ger läxor är att den hänger ihop och stödjer det som arbetas med i skolan. För att eleverna ska känna att läxan är något som är relevant för deras kunskapsutveckling krävs det att den förbereds, förklaras och följs upp (Skolverket, 2014).

I den läroplan som gäller nu, Lgr11, så finns det inget avsnitt som nämner att läraren ska ge eleverna läxa och i Lpo94 så nämns det inget om läxor. Det har dock inte alltid varit så. I tre stycken andra läroplaner nämns läxor i läroplanen, de är Lgr62, Lgr69 och Lgr80. I läroplanen från 1962 så skrivs det om läxan som hemuppgift. Den ska ge eleverna tillfälle att ta ansvar, organisera den kunskap de har tagit till sig och lära sig disponera tiden. Fortsatt i Lgr62 står det att hemuppgifter är ett värdefullt led i elevernas arbetsfostran. Även i Lgr69 så skrivs det om läxan som hemuppgift. Det som skiljer sig här från Lgr62 och Lgr80 är att i Lgr69 skrivs det att hemuppgiften bör, i så stor utsträckning som möjligt, vara frivillig för eleverna. Det står även om hur hemuppgiften ska vara mer än inläring av fakta och övning av färdigheter. Den kan innehålla iakttagelser, beskrivning av miljöer och redovisning av händelser etc. I den läroplan som kommer 1980, Lgr80, går det att läsa sig till att läxan, även då kallad för hemuppgift, var något som skulle utgöra en del av skolans arbetssätt. Hemuppgifter skulle användas för att lära eleverna att ta ansvar för en uppgift som var anpassad efter deras individuella förmåga. Det står även att en hemuppgift ska vara utformad på ett sätt som ger eleverna tillfälle att öva och repetera sådan kunskap och färdigheter som ska befästas. Som nämnts tidigare så står det inget om läxor i Lgr11 men att använda sig av läxan kan vara ett vanligt inslag i dagens skola. Den kan ta form på olika sätt, som en läsläxa eller som veckans ord som eleven ska lära sig. Läxan är vanligtvis något som eleven utför i hemmet och då blir vårdnadshavaren den som kan hjälpa sitt barn med läxan.

3. Tillvägagångssätt och genomförande

I denna del kommer en redovisning om hur vi har sökt och hittat de källor som vi har med i vårt arbete. Vi presenterar vår sökprocedur och de urvalskriterier vi använde oss av.

3.1 Sökprocedur

För att få fram olika material till vårt arbete började vi med att söka i databaserna ERIC (The Education Resources Information Center), Unisearch och Google scholar med hjälp av svenska och engelska söktermer. Till de svenska och engelska söktermerna har vi tagit hjälp av en asterisk (*) som är en sökningsmetod som inkluderar begrepp som innehåller ordet innan asterisk. De söktermer som vi har använt oss av är läs(*), föräld(*) och läxa. Vi har även använt oss av några engelska söktermer: parent, read och literacy. Med hjälp av dessa söktermer har vi kunnat begränsa antalet källor och innehåll av texter. Majoriteten av artiklarna vi hittade är skrivna på engelska och är internationella studier. I dessa tre databaser hittade vi cirka 10 källor som var lämpliga för våra två första frågeställningar, 'Vad har vårdnadshavaren för roll i barnets literacyutveckling?', 'Vad har vårdnadshavarens socioekonomiska bakgrund för betydelse för barnets literacy?'. Majoriteten av källorna som vi hittade i de tre databaserna var artiklar. Vi valde ut dessa källor då de svarade på våra två första frågeställningar och var peer reviewed, vilket innebär att de är vetenskapligt granskade. Vi utgick först från dessa 10 källor och arbetade sedan vidare utifrån källornas innehåll och vilka referenser källorna använt sig av.

Under arbetets gång hittade vi ytterligare cirka 15 källor i olika databaser genom att titta på referenser från andra examensarbeten, artiklar och böcker. Med hjälp av en bibliotekarie och egna sökningar på biblioteket kunde vi hitta 14 böcker till våra tre frågor. Vi använde åtta av dessa 14 böcker som vi ansåg var relevanta för vårt arbete. Vi ansåg att dessa böcker var relevanta för uppsatsen på grund av att de kunde svara på våra frågeställningar och för att majoriteten av dessa åtta böcker fokuserade på svenska studier. Totalt genom våra olika sökmetoder hittade vi 39 referenser som var artiklar och böcker, och sedan två stycken internetkällor. Utav 39 källor är alltså 31 stycken artiklar och 8 stycken kurslitteraturböcker. I tabell 1 nedan presenteras det en översikt av samtliga referenser som vi slutligen använt oss av till resultatdelen. I tabellen har vi valt att inte presentera de referenser som en författare har refererat till i en artikel eller bok.

3.2 Urvalskriterier

Under vår sökning efter källor har vi tagit hänsyn till när litteraturen är publicerad. De huvudkällor som vi har använt oss av är publicerade efter år 2000. Anledningen till att vi har valt bort material skrivna innan år 2000 är på grund av att vi anser att dessa referenser inte är relevanta för vårt arbete. Samhället utvecklas och ny forskning görs som visar mer på hur skolan och samhället ser ut idag. Vi ville huvudsakligen använda oss av moderna studier, men i några fall har vi även inkluderat några studier som refererats till i de artiklar vi valt då de var relevanta för våra frågeställningar. Läroplanen från år 1962, 1969 och 1980 är undantag då dessa källor har använts för att jämföra läxans betydelse i skolan under de perioderna och hur det ser ut idag.

I arbetet har vi använt oss av internationell forskning och studier. Detta utfördes för att det fanns för få studier gjorda i Sverige som kunde svara på våra frågor och var ej relevanta för vårt arbete. Vi har använt oss av internationella studier för att få ett större perspektiv på våra frågeställningar.

Något som skulle kunna påverka resultatet på arbetet är åldern på deltagarna i vissa studier som har varit i lågstadieålder, mellanstadieålder eller högstadieålder. Vi valde att ha med dessa studier för att de var relevanta för vårt arbete och för att vi valde att inte fokusera på åldern på eleverna/barnen utan på läsförmågan och vårdnadshavarens påverkan i sina barns literacyutveckling.

Vi har även använt oss av olika kurslitteraturböcker. Från kurslitteraturböckerna har vi tagit ut och använt oss av det som är relevant för våra frågeställningar. Det har gjort att vi i tabellen endast tagit upp det som är relaterat till vårt arbete. I de kurslitteraturböcker som inte beskriver något om deltagare eller metod är rutan tom. Detta gäller även de artiklar som inte beskriver något om deltagare eller metod. Se tabell 1.

Tabell 1: böcker och artiklar som använts i arbetet

Författare	År	Typ av källa	Deltagare	Metod	Forskningens fokus
Bailey, Lora, Silvern, Steven, Brabham, Edna, & Ross, Margaret	2004	Artikel	84 vårdnadshavare, 84 elever i andra klass	Två fokusgrupper, en kontrollgrupp	Vårdnadshavares deltagande i sina barns läxor.
Battle-Bailey Lora	2003	Artikel			Lärare och vårdnadshavares stöd i barnens läxor.
Bjar, Louise, & Frylmark, Astrid	2009	Bok			Barn som inte klarar den första skriv- och läsinläringen.
Bolton, Clare, Clark, Christina	2012	Artikel	1000 vårdnadshavare	Enkät	Vårdnadshavares påverkan på sina barns literacy förmåga.
Clark, Christina, Akerman, Rodie	2006	Artikel			Sambandet mellan elevers socioekonomiska bakgrund och läsning.
Clark, Christina, Hawkins, Lucy	2010	Artikel	17, 089 elever mellan 8–16 år	Enkät	Elevers bakgrund påverkar deras läsförståelse.
Clark, Christina, Rumbold, Kate,	2006	Rapport			Läsa för nöjes skull och hur det påverkar literacy.
Cooper, Harris, Jackson, Kristina, Nye, Barbara, & Lindsay, James	2001	Artikel	28 lärare, 428 elever i andra- och fjärdeklass och deras vårdnadshavare	Frågeformulär	Läxans påverkan på elevers prestation i klassrummet.
Cooper, Harris	2001	Bok			Läxan ska främja elevens lärande.
Doctoroff, Greta, & Arnold David,	2017	Artikel	61 elever i grundskolan	Observation mellan vårdnadshavare och elev när läxan genomförs	Vårdnadshavare och barns samarbete kring läxor och gemensam läsning.

Doverborg, Elisabet, & Pramling Samuelsson, Ingrid	2012	Bok			Hur man kan arbeta med kommunikationen för att väcka nyfikenhet hos barn och problematisera deras tänkande.
Elbro, Carsten, & Amstrand, Birgitta	2004	Bok			Tar upp områden kring skriftens innebörd, läsprocesser och lässvårigheter.
Faires, Joan, Nichols, William Dee, & Rickelman, Robert J	2000	Artikel	20 elever i årskurs åtta	Tester	Se vilken nivå eleverna ligger på vid läsning och se vårdnadshavarens påverkan.
Fast, Carina	2008	Bok			Hur barns miljö kan bidra till deras literacyutveckling.
Fast, Carina	2015	Bok			Förslag på hur man kan arbeta med literacy i hemmet och förstå hur barn lär sig att läsa och skriva.
Han, Jisu, & Neuharth-Pritchett, Stacey	2015	Artikel	242 deltagare	Analys av vårdnadshavarnas rapporteringar om gemensamläsning	Utveckla sin literacy genom att vårdnadshavare och barn har gemensamma läsning.
Hunnell, Amanda Leigh	2017	Doktorsavhandling	45 elever i årskurs 6 - 8	Analys av interaktiv läxa	Hur gemensam läsning påverkar barns läsförmåga.
Ivarsson, Lena	2008	Bok			Positiv påverkan från hem- och skolmiljö på barns läsutveckling
Liberg, Caroline, Geijerstam, Åsa af, & Folkeryd, Jenny Wiksten	2010	Bok			Metoder man kan använda sig av när man arbetar kring läs- och skrivundervisning.

Myrberg, Eva, & Rosén, Monica	2009	Artikel	10,000 elever i tredje klass	Insamling av data.	Elevers hemmiljö påverkan på deras läsförmåga.
Skolverket	2007	Rapport	45 länder	Lästester.	Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv år 2006.
Skolverket	2012	Rapport	49 länder	Lästester.	Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv år 2011.
Skolverket	2014	Stödmaterial			Hur man kan använda sig av läxor för att utveckla lärandet.
Westlund, Barbro, Björkman, Sirpa-Liisa, Olin-Scheller, Christina	2016	Kunskapsöversikt			Hur rektorer, lärare och elever kan arbeta tillsammans för att utveckla elevers läsförmåga.
Yin-kum, Law	2008	Artikel	734 kinesiska elever i andra klass och vårdnadshavare till dessa elever	Frågeformulär till vårdnadshavarna. Tre frågeformulär till eleverna, ett att göra hemma, två i skolan.	Hur elevers motivation, literacy i hemmet och övningar i klassrummet kan påverka deras läsförmåga.

3.3 Genomförande som par

Vi är två studenter som har skrivit detta arbete. Under arbetets gång har vårt samarbete varit bra. Vi har båda letat artiklar och kurslitteraturböcker, vilket har lett till att vi har läst olika artiklar och kurslitteraturböcker, som vi har delat med oss av till den andra. Vi har skrivit egna delar som vi har satt ihop i ett dokument som vi sedan har skrivit om och bearbetat tillsammans. Vi arbetade med samma fråga samtidigt och sedan vidare till nästa fråga när vi

ansåg att vi hade tillräckligt som svarade på frågan. När vi skrev diskussion delen skrev vi även här egna delar, läste varandras delar och diskuterade det vi skrivit.

4. Resultat

I resultatdelen svarar vi på frågorna utifrån den litteratur som har samlats in. Vi har valt att använda frågorna som rubriker då det blir enklare att koppla forskningens resultat till frågan. Genom läsning av artiklarna, framkom också ett antal teman som studierna hade gemensamt. Dessa teman presenteras i egna avsnitt under respektive fråga.

4.1 Vad har vårdnadshavaren för roll i barnets literacyutveckling?

2011 genomfördes PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) som är en internationell studie om elevers läsförmåga. I den studie som genomfördes 2011 visade det sig att Sverige låg över den genomsnittliga poängen men sedan studien började 2001 har resultaten sjunkit. I studien PIRLS 2011 har det även undersökts huruvida elevernas hemmiljö påverkar deras läsande (PIRLS, 2012). Den läsmiljö som eleverna möter utanför skolan och de förkunskaper de har, kommer ha en betydelse för deras läsförmåga. Miljöer som har mycket litteratur ger barnet möjlighet att göra läs-relaterade aktiviteter tillsammans med en vuxen. Genom att barnen utsätts för litteratur av olika slag kan det främja deras utveckling av särskilda färdigheter och kunskaper som gör dem till effektivare läsare (Myrberg och Rosén, 2009). Elever som har bra läs- och skrivförmåga kommer från hem där man prioriterar dessa förmågor. Barn börjar i en tidig ålder med läsandet och skrivandet, detta leder till att barnen utvecklar ett intresse och en positiv inställning till de förmågorna. De barn som kommer från sådan hemmiljön väljer att läsa flera texter som har olika svårighetsnivåer. Dessa barn använder sig av mer avancerat språk och har större ordförråd, vilket gör att de kan använda sig av språket som ett medel för att förstå texter (Liberg, Geijerstam och Wiksten Folkeryd, 2010:89–90).

Forskningen visar på positiva resultat i barns lärande när vårdnadshavare är engagerade i sina barns skolgång. Ett sätt för att få vårdnadshavare medvetna om sin påverkan på sina barns läsning är genom att man lyfter upp barnens värld och lyssnandets betydelse. Ett projekt som genomfördes i London gick ut på att vårdnadshavare skulle lyssna 10 minuter varje dag på sina barn när de läser. Resultatet blev att barnen som hade en vårdnadshavare engagerad i

läsningen lärde sig det engelska språket och att läsa fortare än de elever som inte hade en vårdnadshavare som deltog i projektet. Vårdnadshavarna som var invandrare och inte kunde det engelska språket, kunde ändå hjälpa sina barn genom att lyssna på när barnet läste och visa intresse. Detta gav positivt resultat för barnens läsning (Tizard, 1982, i Doverborg och Pramling Samuelsson, 2012:62). Även Fast (2015:53) nämner att det viktigaste med läsningen är inte om man som vuxen kan läsa eller om man förstår utan att man som vuxen ska vara engagerad och delaktig i läsningen tillsammans med barnet. Detta visar att språket hos vårdnadshavare inte har en betydelse för att de skulle kunna påverka sina barns läsutveckling positivt.

4.1.1 Hemmiljö

Att språket inte har så stor betydelse för barns läsutveckling, gör att andra faktorer i den hemmiljö som barnet befinner sig i kan spela en viktig roll för läsutvecklingen. Hemmiljöer där literacy uppmuntras kan göra så att den inre och yttre motivationen för läsning hos ett barn höjs. Med literacy i hemmet menas att man använder sig av läs-relaterade aktiviteter och literacyn är hög när vårdnadshavaren uppmuntrar sitt barn i hemmet. Detta kan ske genom att ha olika sorters böcker och tidningar hemma. Det är även bra att uppmuntra sitt barn till att besöka bibliotek. Barn kan även bli motiverade till mera läsning om vårdnadshavarna är aktivt engagerade i att läsa för sitt barn, med sitt barn och lyssna på när barnet läser högt. Det är viktigt att man som lärare hjälper vårdnadshavarna i hur de kan jobba med literacy hemma och vilka läs-relaterade aktiviteter de kan göra (Baker, 2003 i Yin-kum, 2008). För vårdnadshavaren blir det viktigt att göra läs-relaterade aktiviteter tillsammans med barnet.

Vårdnadshavare fick vara med i en undersökning och svara på olika frågor om vilka de tror har mest inflytande på sitt barns lärande. De flesta av vårdnadshavarna svarade att det är de som har störst inflytande medan ungefär en tredjedel svarade att det är någon annan som har större inflytande än vad de har (Bolton och Clark, 2012). Det är inte alltid som vårdnadshavarna är medvetna om hur viktiga de är när det kommer till att hjälpa sitt barns utveckling inom kommunikation och språkliga färdigheter, och även barns literacyutveckling. Att hjälpa barnet till lärande anser Bolton och Clark (2012) ska vara något som görs i det vardagliga livet. Detta går att uppnå genom att man som vårdnadshavare läser för sitt barn, lyssnar på när barnet läser, leka enkla ordlekar och sjunga sånger (Bolton och Clark, 2012). Om vårdnadshavaren utför literacy-aktiviteter i hemmet, såsom att läsa böcker för barnet, berätta sagor, sjunga, leka alfabetslekar, leka ordlekar och liknande för barnet kan det leda till

att barnet kan de mest grundläggande läs- och skrivfärdigheterna när de kommer till skolan. Det går även här att se att de elever som gör literacyaktiviteter hemma uppnår ett högre resultat på läsförståelsetester (PIRLS, 2006). Genom att vårdnadshavaren genomför literacyaktiviteter med barnet så har de ett stort inflytande på barnets literacyutveckling.

Genom att vårdnadshavaren engagerar med olika literacyaktiviteter kommer det göra att hemmiljön är en miljö där literacy uppmuntras. De barn som har en hemmiljö som är kognitivt stimulerande har högre akademisk motivation än de barn som inte har en lika hög kognitivt stimulerande hemmiljö (Clark och Rumbold, 2006). Clark och Rumbold (2006:25) skriver om fem faktorer som kan leda till att barn blir bättre läsare. Dessa fem faktorer kommer från Baumann och Duffy (1997). De fem faktorerna är:

1. En miljö som är rik på olika typer av litteratur, en miljö där barnet blir lästa för och får möjlighet att själva läsa och där de även ser vårdnadshavaren läsa.
2. En miljö där det samtals mycket, där barnet blir uppmuntrad till att ha diskussioner med sin vårdnadshavare.
3. En miljö där möjligheten till kunskap finns genom TV och dator.
4. En miljö där barnet får interagera med personer som anser att ett syfte med literacy är att underhålla.
5. En hemmiljö där vårdnadshavaren har kontakt med skolan.

Genom att man som vårdnadshavare strävar mot att ha en hemmiljö som uppfyller de fem faktorerna som nämns ovan så kan det bidra till en hemmiljö som uppmuntrar till läsning.

4.1.2 Gemensam läsning

Vikten av att ha en positiv omgivning till läsning i hemmet är något som tas upp i många olika artiklar. I artikeln *Att kunna läsa innan skolstarten - Läsutveckling och lärandemiljöer hos tidiga läsare* (Ivarsson, 2008) tar författaren upp att det inte är läsningen som utvecklar barns läsförmåga utan att utvecklingen sker när läsningen inkluderar samtal kring texten. Flera studier visar att det är viktigt med samspel mellan vårdnadshavare och barn. Ett exempel är att vårdnadshavare agerar som positiva förebilder och besvarar sina barns frågor och diskuterar olika typer av texter (Ivarsson, 2008:30). Genom att vuxna agerar som en förebild kan barn imitera hur vuxna beter sig när de läser, vilket kan påverka barns utveckling till att bli läsare (Fast, 2015:51). Många vuxna väljer att inte fortsätta läsa för sina barn efter att barnen själva har lärt sig att läsa. Barn har inte samma avkodningsförmåga som vuxna och detta kan då leda till att barnen inte har förståelse för texten. Detta kan även leda till att

barnen blir mindre intresserade av att läsa och samtala kring texter (Fast, 2015:51–53). Att som vårdnadshavare fortsätta läsa för barnet, när barnet kan läsa, är viktigt för barnets literacyutveckling.

Gemensam läsning är den mest vanliga metoden för vårdnadshavare att vara delaktiga i sina barns språk- och literacyutveckling. Därför är det viktigt för vårdnadshavare att förstå vikten av gemensam läsning och hur det kan leda till olika samtal kring texter. Genom att vårdnadshavare har en gemensam läsning med barnet har det flera fördelar för barnets utveckling i literacy. En fördel är att den gemensamma läsningen bidrar till samtal kring texter, vilket leder till att barnen uttrycker sig muntligt om texter och utvecklar sin muntliga förmåga och språkliga förmåga. Gemensam läsning ska ses som en positiv aktivitet så att barnen kan ha positiva erfarenheter och attityder till literacy. Under gemensamma läsningssamtal väljer vårdnadshavare och barn att diskutera och lägga fokus på innehållet i texten istället för på bokstäver och begrepp. I artikeln beskriver författaren att om man fokuserar på innehållet skapas en positiv miljö, och om man fokuserar på avkodningsfärdigheter och ordigenkänning skapas det en negativ miljö för läsning. Detta är något som kan ske om barnet stöter på avancerade begrepp och känner en frustration, vilket kan leda till att barnet upplever den gemensamma läsningen på ett negativt sätt (Han och Neuharth-Pritchett, 2015). Det är därför viktigt för vårdnadshavaren att se till att ha en positiv attityd till literacy och skapa en positiv läsmiljö för att barnet ska kunna uppleva samma erfarenhet från läsningen.

Genom att barnet deltar i gemensam läsning med en vårdnadshavare får barnet flera möjligheter när det kommer till att vara aktiv i läsningen. Det kan vara att barnet ställer frågor till vårdnadshavaren om bilder och innehållet (Jönsson, 2007, i Fast, 2008:90). När vårdnadshavaren läser för barnet blir texten läst på ett mer korrekt sätt än om det yngre barnet skulle läsa texten själv. När barnet själv läser en text kan dialogröster och avkodning påverka läsningen och innehållet i texten. Den gemensamma högläsningen bidrar också till att barnen får en förståelse för det skrivna språket i texten och hur texter är strukturerade (Fast, 2008:90–91). Vårdnadshavare som är involverade i sitt barns utveckling av literacy betyder mera än deras socioekonomiska bakgrund (Flouri och Buchanan, 2004, i Clark och Rumbold, 2006). Forskning visar att vårdnadshavare är medvetna om hur viktigt det är för dem att läsa för sina barn och lyssna när barnet läser. Ändå upplever barnen att de inte blir tillräckligt uppmuntrade av vårdnadshavarna till läsning (Clark och Rumbold, 2006). När

vårdnadshavaren läser tillsammans med barnet, antingen för barnet eller med barnet, skapas en positiv miljö till läsning i hemmet.

4.2 Vad har vårdnadshavarens socioekonomiska bakgrund för betydelse för barnets literacy?

Forskning går isär när det kommer till huruvida vårdnadshavarens socioekonomiska bakgrund har påverkan på barnets läsning i hemmet. Den inställning som vårdnadshavaren har med sig från olika delar i sitt liv, yrke, utbildning och aktiviteter på fritiden, kan göra så att barnets skolprestationer blir bättre. Elever som kommer från ett resursstarkt hem presterar högre än elever som kommer från ett resurssvagt hem och den socioekonomiska bakgrunden samvarierar med läsprovsresultaten (PIRLS, 2011). Resultat från PIRLS (2011) visar att vårdnadshavarens socioekonomiska bakgrund har en betydelse för elevernas läsutveckling, medan Ivarsson (2008:32) menar att det som vårdnadshavaren gör är viktigare än vad vårdnadshavaren har för socioekonomisk bakgrund. Westlund (2016:28–29) skriver om den studie som Heath (1983) gjorde i USA. Där konstaterade Heath att de barn som har vårdnadshavare som är högutbildade kommer få bättre förutsättningar i senare skolgång, ex gymnasiet och universitetet. Det är visat att det finns en koppling mellan hur många böcker det finns i det hem som eleven bor i och de resultat som eleven gör på ett test där läsförståelsen testas. I ett hem som har många böcker tenderar eleven att göra bättre ifrån sig på lästestet. Det går även att se ett samband mellan vårdnadshavarnas utbildningsnivå och hur eleven har presterat på läsförståelsetester. Det går även att koppla vårdnadshavarens läsvanor och inställning till läsning till elevens resultat på läsförståelsetester.

De elever som har vårdnadshavare som läser mycket i hemmet tenderar att ha högre resultat på tester. Det är även något som går att se i andra länder, såsom Norge, Danmark och Skottland (PIRLS, 2006). Clark och Hawkins (2010:7) skriver också om vårdnadshavarens socioekonomiska bakgrund. Om en lärare ger vårdnadshavaren råd om hur vårdnadshavaren kan hjälpa sitt barn med läsning kommer inte vårdnadshavarens socioekonomiska bakgrund att ha så stor betydelse huruvida barnet ska utveckla sina läsförmågor eller inte (Faires, Nicholas och Rickelman, 2000:210). Som vårdnadshavare behöver man inte känna att den socioekonomiska bakgrunden man har kommer påverka barnet, då det man gör för barnet har mer betydelse.

I resultaten från PISA 2015 visas det dock att klyftan mellan elever med bättre socioekonomiska förutsättningar ökar mot de elever som inte har så bra socioekonomiska förutsättningar. Det är också visat att barn som har lägre socioekonomiska förutsättningar läser mindre för njutning än barn med högre socioekonomiska förutsättningar (Clark och Rumbold, 2006:7). Vårdnadshavare som uppmuntrar sina barn till att se läsning som en viktig och värdefull aktivitet, kan leda till att barnen vill läsa för nöjes skull (Clark och Hawkins, 2010:7). Även om den socioekonomiska statusen kan ha en påverkan på utbildningsnivån finns det bevis på att delaktighet i läsning kan kompensera för familjer med lägre inkomst och utbildningsbakgrund (Clark och Akerman, 2006). Om vårdnadshavaren väljer att uppmuntra sina barn till läsning kan den klyfta som finns mellan elever minska.

4.2.1 Sociala arvet

Hur det sociala arvet påverkar elevers läsutveckling är något som är betydelsefullt och bevisat genom flera studier. Elever som har en gymnasial och eftergymnasial utbildning kommer från en hemmiljö där vårdnadshavare har en hög inkomst, lång utbildning och mycket uppmuntran. Elever från en sådan hemmiljö har lättare att dra nytta av skolan och att nå högre resultat (Elbro och Amstrand, 2004:95). Bjar (2009:75) tar även upp hur elevens läsförmåga påverkas till det bättre beroende av hur lång utbildning vårdnadshavaren har. Hon menar att det går att se tydliga samband mellan elevers sociala bakgrund och vårdnadshavarens yrke och utbildning och elevers läsförmåga.

4.3 Hur utvecklas barns literacy när vårdnadshavaren hjälper till med läxan?

Under verksamhetsförlagd utbildning gick det att se att läxan är ett inslag i den svenska skolan. Lärare är tydliga mot eleverna att de förväntar sig att eleverna gör läxan hemma och tar till sig av den kunskap som läxan förmedlar. Lärare tar oftast reda på om eleven har gjort läxan. Detta görs genom att antingen ha ett förhör eller diskutera det som läxan har handlat om.

4.3.1 Vårdnadshavarens roll vid läxor

När vårdnadshavaren visar ett intresse för barnets läxa är det mera troligt att barnet kommer att göra läxan. Det har då föreslagits att läxan ska göras så att vårdnadshavaren också blir intresserad av den (Cooper, Jackson, Nye, och Lindsay, 2001, i Bailey, Silvern, Brabham och Ross, 2004). Forskare är eniga om att vårdnadshavarens inblandning i läxan kan vara viktig

men det är svårt att få vårdnadshavaren engagerad i läxan. Det kanske går att få vårdnadshavaren intresserad genom att använda sig av läxor som är interaktiva och som intresserar både barnet och vårdnadshavaren (Bailey, Silvern, Brabham och Ross, 2004). Bailey m.fl. (2004) gjorde en studie på hur interaktiva läxor kan utveckla elevers textinferens, läsa mellan raderna. I studien så användes tre grupper, där en grupp gjorde den interaktiva läxan med en vårdnadshavare, en grupp gjorde den interaktiva läxan och en kontrollgrupp fortsatte som vanligt. De elever som var med i studien fick göra ett förtest och ett eftertest, detta för att se om den interaktiva läxan gav resultat. De resultat som man fick fram var att de som gjort den interaktiva läxan med en vårdnadshavare hade fått bättre resultat på eftertestet än förtestet. Man såg även att den grupp som bara gjorde den interaktiva läxan hade utvecklats. Kontrollgruppen däremot hade inte alls utvecklats, utan hade fått sämre resultat på eftertestet än förtestet. Det som man ser på resultatet i denna studie är att när en vårdnadshavare är med och engagerar sig i sitt barns läsande och ställer frågor som gör att barnet måste tänka på det den har läst så kommer barnet att bli en bättre läsare och kunna förstå texter bättre.

Att använda sig av läsning som läxa kan göra att vårdnadshavaren får inblick i vad barnet läser i skolan. Läxan kan även användas för att vårdnadshavaren ska få möjlighet att få följa sitt barns utveckling i skolan och kunna vara en del av det. I studier (Skolverket, 2014) som har gjorts har läxan utformats på så sätt att den kommer stimulera vårdnadshavarens intresse och engagemang för barnets skolgång. När det kom till läxläsningen så var vårdnadshavarens roll att lyssna på det barnet läste; de skulle inte undervisa barnet. Genom dessa studier fick man fram att eleverna förbättrade sina resultat. Det gjorde även så att eleverna och vårdnadshavaren hade en mer positiv syn på skolan och samarbetet. Genom att barnet läser sin läsläxa för en vårdnadshavare så kan det leda till att barnet utvecklar sitt ordförråd och sitt lärande. Barnet kan utveckla detta utan att vårdnadshavaren behöver förklara och hjälpa barnet med läxan. Det kan räcka med att man sitter med och visar ett intresse i det som barnet har i läxa (Skolverket, 2014). Detta visar att när en vårdnadshavare är med och gör en läxa med sitt barn så gynnas barnets tänkande om vårdnadshavaren ställer frågor på ett utmanande och ledande sätt.

Den inställning som vårdnadshavaren visar mot sitt barn när läxan görs kan även den ha en avgörande roll för hur eleven kommer att känna inför läxan. Har vårdnadshavaren en negativ inställning kan det smitta av på barnet men om vårdnadshavaren har en positiv inställning så

kan barnet också få en positiv inställning till läxan (Doctoroff och Arnold, 2017). I en undersökning i hur man använder sig av läxor i grundskolan kom forskarna fram till att elevers motivation till läxor var relaterat till hur läraren gav läxor beroende på kvaliteten av uppgiften, antal läxor, mängden av vägledning och länkar mellan elevens intresse och läxans innehåll (Rudman; 2014, i Hunnell, 2017). Läsuppgifter där elever fick rimligt med tid att slutföra och fick respons verkade vara den metoden som var till mest fördel. Elever som kände att de hade mer kontroll över läxans struktur och miljö hade större chans att genomföra uppgiften med en positiv attityd (Hunnell, 2017). Att som lärare då ge läsning i läxa kommer gynna elevens utveckling men då gäller det dock att vårdnadshavaren ställer frågor som handlar om texten barnet läser och som utvecklar elevens lärande.

Lärare har föreslagit att vårdnadshavarens inblandning i läxan kan göra så att eleven utvecklar sitt lärande, men det kan även vara så att vårdnadshavaren kommer emellan elevens lärande vid inblandning i läxan. Om en vårdnadshavare är obekvämt att ta sig an rollen som lärare eller använder instruktioner på ett sätt som inte används i skolan så kan det hindra elevens lärande (Cooper, 2001). Med vårdnadshavarens medverkande i läxläsning kan det göra att barnet känner en överdriven press att göra läxan utmärkt. Detta kan hända om vårdnadshavaren har för höga förväntningar på sitt barn. Lärare anser även att läxan kan vara ett sätt att förbättra kommunikationen mellan skolan och familjen. Även om det är rapporterat att vårdnadshavaren har en positiv inställning till läxan så kommer det någon gång förekomma former av negativ inställning till läxläsning av vårdnadshavaren. Cooper (2001) menar att lärare borde vara försiktiga när de ber vårdnadshavaren att vara inblandad i barnens läxläsning. När läraren ber om detta så ska familjens ekonomi, tid och lärande-resurser tas hänsyn till. Att införa hemläxor utan att ta hänsyn till elevernas bakgrund kan bli ineffektivt, olämpligt och nedlåtande. Lärare bör ge ut läxor efter ett samarbete mellan lärare och vårdnadshavare har skett. Detta sker efter att läraren är medveten om elevens och vårdnadshavarens bakgrund (Battle-Bailey, 2003). Sammanfattningsvis anser Battle-Bailey (2003) att läraren måste tänka på vad han/hon ger ut för typ av läxor.

Det läraren bör tänka på är interaktionen mellan vårdnadshavare och elev, vårdnadshavare och elevernas intresse, elevers resonemang och elevens eget ansvar. Läraren bör också se till att läxan han/hon ger ut är lämplig för olika elever och familjer. Läxor som har målet att inkludera vårdnadshavarens stöd kan ge goda resultat i utveckling av läsningen för elever. Att använda sig av läxor som är inkluderande är ett sätt för lärare att ge stöd till vårdnadshavare

att kunna arbeta konsekvent med samma förmåga och koncept som eleverna lär sig i skolan. På detta sätt kan lärare och vårdnadshavare arbeta tillsammans genom att läraren ger stöd i skolan och vårdnadshavare ger samma typ av stöd i hemmet.

4.3.2 Betyg i samband med läxa

Då läxan är något som har som mål att främja elevers utveckling av den kunskap som de lärt sig i skolan, kan det leda till att läxan får en påverkan på de betyg eleven kommer få i högre årskurser. Hunnell (2017) tar upp att det finns forskning som pekar på att läxor kan vara skadligt för elevers betyg, eftersom vårdnadshavare som har en låg socioekonomiska bakgrund och har kulturella skillnader kan vara inkapabla att ge den nödvändiga hjälpen som behövs för att eleverna ska utföra sina läxor (Bang 2011, i Hunnell, 2017). Det krävs då att man som lärare har valt läxan med omsorg och att det är en läxa som både eleven och vårdnadshavaren kommer att klara av och att läxan leder till elevens utveckling inom den kunskap som läxan förmedlar.

Battle-Bailey (2003) tar upp en undersökning (Henderson och Mapp, 2002) som handlar om lärare och vårdnadshavares inflytande på elevers betyg. Elever som har höga betyg får mycket stöd från både lärare och vårdnadshavare medan elever som får mycket stöd från vårdnadshavare men lite stöd från lärare får ett lägre betyg än motsvarigheten. De elever som får lågt stöd från både lärare och vårdnadshavare får också lägre betyg (Henderson och Mapp 2002, i Battle-Bailey, 2003). När vårdnadshavare är engagerade i sina barns läxor är det mer sannolikt att barnen klarar av läxan de får av lärare (Cooper et al, 2001). I detta fall är det viktigt att ta upp att stöd från lärare och vårdnadshavare är nödvändigt för att utveckla elevers lärande (Henderson och Mapp, 2002, i Battle-Bailey, 2003). När stödet från både läraren och vårdnadshavaren fungerar utan några problem kan det alltså leda till att elevens lärande utvecklas och att eleven kan få ett högre betyg.

5. Sammanfattande diskussion

I denna uppsats går det att se hur forskning anser att vårdnadshavaren har en betydande roll för barnets literacyutveckling. Det går även att se att olika forskningar har delade meningar när det handlar om att vårdnadshavaren ska samtala kring texter med barnet. Som vårdnadshavare kan de frågor och det stöd man väljer att ge sitt barn ha en betydande roll för barnets utveckling av läsförmågan. Det forskning (Ivarsson, 2008; Han och Neuharth-

Pritchett, 2015; Jönsson, 2007, i Fast, 2008) visar är att när vårdnadshavaren samtalar med sitt barnet om den lästa texten så kan det utveckla barnets läsförmåga. Utvecklingen sker för att barnet vid samtal får en djupare kunskap om vad texten handlar om och även vad den förmedlar. Ju mer vårdnadshavaren läser med barnet desto mer kan barnet lära sig hur en text är strukturerad. Det som kan göra detta svårt är om vårdnadshavaren inte kommer på några frågor att ställa till barnet om texten, eller själv inte kan läsa mellan raderna.

Vårdnadshavaren kanske inte kan det språk som boken är skriven på, vilket leder till att de inte förstår det som barnet läser och på så sätt inte kan ställa några frågor. Även om vårdnadshavaren inte kan ställa några frågor så är det fortfarande viktigt att vårdnadshavaren lyssnar på när barnet läser, då även det kan leda till att barnet utvecklar sin läsförmåga. Är inte vårdnadshavaren medveten om att den utvecklingen kan ske hos barnet så kan det leda till att barnet inte utvecklar sin läsförmåga i samma takt som de skulle ha kunnat.

Vårdnadshavare måste vara medvetna om hur läsningen i hemmet ska gå till för att kunna motivera sina barn till att vilja läsa och att utveckla deras literacy. Fokus ska vara på barnets eget intresse för böcker för att barnet ska kunna få en positiv attityd till läsning och samtal kring det och även för att de ska få barnet intresserad i läsning. Detta gör att vårdnadshavare blir förebilder i läsningen för barnen. Ju mer ett barn befinner sig i en omgivning där literacy lyfts upp som något positivt desto mer motiverat blir barnet till att utveckla sin literacy. För att man som vårdnadshavare ska kunna främja sitt barns literacy så krävs det att hemmiljön erbjuder barnet många olika former av litteratur för att barnet ska kunna ha tillgång till dessa. Har inte vårdnadshavaren den möjligheten bör vårdnadshavaren uppmuntra barnet till att besöka bibliotek. Bibliotek är ett sätt som gör att barnet kan utveckla sin literacyförmåga gratis, själva eller tillsammans med sin vårdnadshavare.

Utifrån forskningen (Myrberg och Rosén, 2009; Fast, 2015; Bolton och Clark, 2012; Ivarsson, 2008; Heath 1983; Clark och Akerman, 2006) går det att se att om vårdnadshavaren vill att barnet ska utveckla en bra literacy krävs det att man är villig att lägga ner en del arbete som vårdnadshavare. Det forskningen visar tydligt är att vårdnadshavare har en viktig uppgift i att vara aktiva i barnets literacyutveckling. Detta är även något vi håller med forskningen om. Lärarens roll anser vi är att undervisa i skolan medan det är vårdnadshavares uppgift att se till att det pågår en undervisning i literacy även i hemmet. Mycket av elevens utveckling och motivationen till att utveckla sin literacy pågår i hemmet tillsammans med vårdnadshavaren.

Mycket forskning (Ivarsson, 2008; Clark och Hawkins, 2010; Faires, Nicholas, Rickelman, 2000; Clark och Akerman, 2006) menar att vårdnadshavarens socioekonomiska bakgrund inte har någon inverkan på barns läsning. Det stöd och den uppmuntran som vårdnadshavaren ger har en större inverkan på barns literacy. Ändå går forskningen inte åt samma håll utan en del forskare (PIRLS, 2011; Heath, 1983, i Westlund, Björkman och Olin-Scheller, 2016) menar att den socioekonomiska bakgrunden hos vårdnadshavaren har en inverkan på barns literacy. Forskarna menar olika i frågan huruvida vårdnadshavarens socioekonomiska bakgrund påverkar barns literacy. Det gör att man kan fundera på om det är något som är beroende av området (nationen, kulturen) som forskarna gör sin studie i. Bor vårdnadshavare med ungefär samma socioekonomiska bakgrund inom samma område, kan det leda till att de resultat forskare får fram har olika utfall. Genom att jämföra Heath (1983) studie med Ivarsson (2008) och Clark och Hawkins (2010) studie går det att se hur de har fått olika utfall när studierna gjordes i olika områden, till och med i olika länder. Genom att studierna får olika resultat kan det leda till att lärarnas samarbete med vårdnadshavarna kan se olika ut då man blir influerad från olika aktörer. Deras samarbete med vårdnadshavarna kan genom Ivarssons (2008) studie leda till ett bättre samarbete mellan vårdnadshavare och skola, då det måste ske en konversation mellan lärare och vårdnadshavare kontinuerligt. En annan anledning till varför resultaten går emot varandra kan vara att i vissa områden och även länder är vårdnadshavare inte medvetna om sin påverkan på sina barns literacyutveckling och att även utvecklingen kan pågå i hemmet. Läraren har även här en roll att informera vårdnadshavare om deras påverkan på literacyutvecklingen och på hur de kan vara till stöd för sina barn i lärandet.

Som lärare gäller det att under möten med vårdnadshavare prata om hur de kan hjälpa och stötta sina barn och varför detta är något som kan gynna barnen. Här kan man vara tydlig med att det inte krävs mycket tid av vårdnadshavaren för att en utveckling av läsförmågorna ska ske. Det som krävs är att vårdnadshavaren lyssnar på sitt barn när det läser, ställer någon fråga eller diskuterar innehållet i boken. När barnet får en läxa med sig hem så ställer vårdnadshavaren upp med hjälp och stöd till barnet. Detta kan även vara viktigt att göra då en del vårdnadshavare kanske antar att de inte har någon inverkan på sina barns utveckling av läsförmågor. Det kan även vara så att vårdnadshavaren har en stor vilja till att hjälpa och uppmuntra sitt barn men vet inte hur detta ska gå till. Genom att det sker en dialog mellan skolan och vårdnadshavaren kring literacy kan det leda till att inställningen till skolan blir

bättre hos vårdnadshavaren och även hos barnet. Därför anser vi att lärare bör uppmuntra vårdnadshavare till att vara delaktiga i elevernas literacyutveckling.

Läxan har funnits med i olika läroplaner men är inte med i den som är nu, Lgr11. Ändå ger lärare sina elever läxor som de förväntas göra hemma med hjälp av sin vårdnadshavare. I ämnet svenska är det typiskt att eleverna får läsning i läxa. Utifrån egna erfarenheter har vi sett att om eleverna inte gör läxan hemma meddelar läraren vårdnadshavaren om att eleven måste göra läxan hemma. Genom att läraren ger läsning i läxa kan det vara enda gången eleven läser för sin vårdnadshavare; kanske även enda gången vårdnadshavaren och barnet samtalar om det som barnet har läst. Om läraren väljer att ge läxor till eleverna är det en fördel att forma läxan på ett sätt där vårdnadshavare också kan vara aktiva. Detta kan utveckla barnens literacy, möjligheter till samtal och vårdnadshavarens delaktighet i sitt barns arbete och skolgång. Genom att vårdnadshavare är delaktiga i sina barns läxor kan de samspela och vara till stöd för barnens literacy.

Det är visat av forskning (Henderson och Mapp 2002, i Battle-Bailey, 2003; Bang 2011, i Hunnell, 2017) att läxan kan ha både positiva och negativa effekter på elevens betyg. Kan man då anta att lärare tar med det som eleven har gjort i läxa när betyget för eleven ska sättas? Forskningen (Cooper et al, 2001; Henderson och Mapp 2002, i Battle-Bailey, 2003) menar att det är huruvida vårdnadshavarens stöd vid läxan eller ej som kan påverka elevens betyg. I ämnet svenska kan man se att läxan ofta kommer i form av veckans ord eller en läsläxa som ska tränas eller läsas hemma. Dessa två olika former av läxor är något som går att bearbeta i skolan när de har gjorts hemma. Genom att eleven gör läxan hemma och att den bearbetas i skolan så kan elevens literacy utvecklas ännu mera än om läxan inte bearbetas i skolan. Läxan måste även vara utformad på så sätt att eleven har möjlighet att utveckla sin literacy. Då krävs det att läraren har kompetens till att utforma en sådan läxa. När utformningen av läxan görs så kan en dialog mellan lärare och elev vara till en fördel. Forskning (Hunnell, 2017) menar att elever känner en positiv attityd till läxan om det har skett en dialog mellan lärare och elev vid utformning av läxan. Detta kan leda till att ge eleverna en fördel när de ska göra läxan och att de då kan ta vara och utveckla sin kunskap på ett bättre sätt.

Genom att det sker en dialog mellan skolan och vårdnadshavaren kan det även leda till att vårdnadshavaren engagerar sig mera i sitt barns läxor. Det måste även ske en dialog i hemmet

mellan barnet och vårdnadshavaren, detta så att inte vårdnadshavaren på något sätt hindrar barnets lärande vid hjälp med läxan. När dialog mellan skolan, hemmet och barnet fungerar utan problem kan det leda till att vårdnadshavaren känner sig mer bekväm i sin roll med att hjälpa sitt barn med läxan. Genom att vårdnadshavaren känner sig bekväm kan det smitta av sig på barnet och leder då till att barnet tycker att det är roligt att göra läxan med sin vårdnadshavare.

Forskning har inte tagit upp hur ofta eleverna ska få läxor eller hur mycket de ska få i läxa. Får eleverna läxor för ofta kan det leda till att de inte hinner och slarvar med den då. Även om eleven får för mycket läxor kan det leda till att de inte hinner med läxan. Får eleverna läxor för mycket och för ofta kan detta leda till att eleven väljer att inte göra läxan med sin vårdnadshavare, då eleven inte hinner bli klar med läxan, vilket i sin tur kan leda till bland annat lägre betyg. Flera forskare (Cooper et al, 2001; Battle-Bailey; 2003, Henderson och Mapp, 2002) visar vikten av att vårdnadshavaren är med som stöd när eleven gör läxan, för att eleven ska kunna få den hjälp och uppmuntran som behövs när läxor genomförs.

Sammanfattningsvis kan vi se utifrån den forskning vi har gått igenom, att vårdnadshavarna har en positiv inverkan på barnets utveckling inom literacy. I läroplanen, Lgr11, står det hur elever ska få möjlighet att utveckla de förmågor som ingår under begreppet literacy, men inget om hur vårdnadshavarna kan vara till hjälp. Med det från Lgr11 i åtanke anser vi att lärarna måste själva ta ansvar för att informera vårdnadshavarna om att de kan ha en påverkan på sina barns literacyutveckling. På grund av det anser vi att detta är något som lärarna måste ha kunskap om, att vårdnadshavarna kan vara till stor hjälp för sina barn. Lärarna måste kunna förmedla olika metoder till vårdnadshavarna. Detta kan kräva mycket tid och resurser som kanske inte alla skolor har. Det kan även vara så att ideologin hos läraren inte stämmer överens med viss forskning. Det kan leda till att den läraren inte upplyser vårdnadshavarna om deras roll i elevens literacyutveckling. Den utbildning vi har fått inom svenskämnet har inte så här långt tagit upp något om hur läxan i svenskämnet kan användas. Detta gör att läraren måste utveckla olika metoder under sitt arbetsliv eller på egen hand läsa forskning om olika metoder att förmedla till vårdnadshavarna. Genom att utbildningen inte ger oss kunskap om hur vi ska jobba med läxor, gör det att lärare kommer att göra olika när det kommer till läxor. Detta leder till att undervisningen kring läxor kommer att variera i olika kommuner, skolor och klasser. Det kan handla om hur lärare väljer att prioritera läxor och även vad för sorts läxor som ges. Detta kan leda till att elever får fel material som kanske

inte kan hjälpa dem att utveckla sina förmågor i literacy och att det blir skillnader mellan elevers kunskaper beroende på vad för slags läxa de har fått.

Genom detta arbete går det att se att det som vi anser i början av arbetet; elever lär sig i hemmet av vårdnadshavaren, stämmer in med stor del av vad olika studier har kommit fram till. Genom att ha läst olika artiklar kring vårdnadshavarnas socioekonomiska påverkan har vi bildat den uppfattningen att det vårdnadshavaren gör tillsammans med barnet är viktigare än den socioekonomiska bakgrund vårdnadshavaren har. Dock går det att se att de vårdnadshavare som inte kan det svenska språket kommer få det svårare att hjälpa barnet att utveckla sin literacy. Det får dock inte göra att vårdnadshavarna inte hjälper barnet, då även en liten insats kan hjälpa barnets literacyutveckling.

Det som kan ha påverkat de resultat vi har kommit fram till är att det finns en del studier som säger emot varandra och att det även inte finns tillräckligt med forskning som visar samma utfall. Detta antyder att det behövs utföras flera undersökningar för att kunna få fram resultat som stärker resultaten. Undersökningarna kan genomföras genom att man involverar både elever, vårdnadshavare samt lärare i studier för att kunna undersöka samspelet mellan olika personer som påverkar elevens literacyutveckling. Genom sådana undersökningar kan man få fram hur dessa tre parter kan arbeta tillsammans för att kunna stärka och utveckla elevens literacy.

Litteratur

- Bailey, Lora, Silvern, Steven, Brabham, Edna, och Ross, Margaret 2004, "The Effects of Interactive Reading Homework and Parent Involvement on Children's Inference Responses", *Early Childhood Education Journal*, 32, 3, pp. 173-178
- Baker, Linda (2003), "The role of parents in motivating struggling readers", *Reading and Writing Quarterly: Overcoming Learning Difficulties* 19 (1), 87–106
- Bang, Hee. Jin. (2011). "What makes it easy or hard for you to do your homework? An account of newcomer immigrant youths' after school academic lives." *Current Issues in Education*, 14(3).
- Battle-Bailey, Lora, (2003) "Training Teachers To Design Interactive Homework. ERIC Digest", n.p.: ERIC, EBSC
- Baumann, James, Duffy, Amy, National Reading Research Center, A, och National Reading Research Center, C (1997), "Engaged Reading for Pleasure and Learning: A Report from the National Reading Research Center."
- Bjar, Louise, och Frylmark, Astrid (2009), *Barn Läser Och Skriver : Specialpedagogiska Perspektiv*, n.p.: Lund : Studentlitteratur, 2009
- Bolton, Clare, Clark, Christina, (2012), "Parents' Views on Literacy Development: A Brief Poll", *National Literacy Trust*
- Clark, Christina, Akerman, Rodie, (2006), "Social Inclusion and Reading: An Exploration", *National Literacy Trust*
- Clark Christina, Hawkins, Lucy, (2010), "Young People's Reading: The Importance of the Home Environment and Family Support. More Findings from Our National Survey", *National Literacy Trust*.
- Clark, Christina, Rumbold, Kate, (2006), "Reading For Pleasure: A Research Overview." n.p.: *National Literacy Trust*
- Cooper, Harris, Jackson, Kristina, Nye, Barbara, och Lindsay, James, (2001). "A model of homework on the performance evaluations of elementary school students." *The Journal of Experimental Education*, 69, 181-199.
- Cooper, Harris (2001), *The Battle Over Homework : Common Ground For Administrators, Teachers, And Parents*, n.p.: Thousand Oaks, Calif. : Corwin Press, cop. 2001
- Damber, Ulla och Lundgren, Berit, (2013), "Från färdighetsträning till kritisk literacy" *Svenskläraren: Medlemsblad För Svenskläraryörelsen*

- Doctoroff, Greta, och Arnold David, D (2017), "Doing homework together: The relation between parenting strategies, child engagement, and achievement", *Journal Of Applied Developmental Psychology*, 48, pp. 103-113, ScienceDirect
- Doverborg, Elisabet och Pramling Samuelsson, Ingrid (2012), *Att Förstå Barns Tankar : Kommunikationens Betydelse*, n.p.: Stockholm : Liber, 2012
- Elbro, Carsten, och Amstrand, Birgitta (2004), *Läsning Och Läsundervisning*, n.p.: Stockholm : Liber, 2004
- Faires, Joan, Nichols, William Dee, och Rickelman, Robert J. (2000), "Effects of parental involvement in developing competent readers in first grade.", *Reading Psychology*, 21, 3, pp. 195-215, Academic Search Premier
- Fast, Carina (2008), *Literacy : I Familj, Förskola Och Skola*, n.p.: Lund : Studentlitteratur, 2008
- Fast, Carina (2015), *Läslust I Hemmet : Så Stödjer Du Ditt Barns Skriv- Och Läsutveckling*, n.p.: Stockholm : Natur och kultur, 2015
- Flouri, Eirini. och Buchanan, Ann. (2004) "Early father's and mother's involvement and child's later educational outcomes" *British Journal of Educational Psychology*
- Han, Jisu, och Neuharth-Pritchett, Stacey (2015), "Meaning-Related and Print-Related Interactions Between Preschoolers and Parents During Shared Book Reading and Their Associations With Emergent Literacy Skills", *Journal Of Research In Childhood Education*
- Heath, Shirley (1983). "Ways with Words: Language, Life and Work in Communities and Classrooms". Cambridge: Cambridge University Press.
- Henderson, Anne och Mapp, Karen. (2002). "A new wave of evidence: The impact of school, family, and community connections on student achievement." Austin, TX: National Center of Family och Community Connections with Schools, *Southwest Educational Development Laboratory*. ED 474 521.
- Hunnell, Amanda Leigh, (2017), "Impact of Interactive Homework on Reading Achievement", *Networked Digital Library of Theses och Dissertations*
- Ivarsson, Lena (2008) *Att kunna läsa innan skolstarten: Läsutveckling och lärandemiljöer hos tidiga läsare*, Akademiska Avhandlingar Vid Pedagogiska Institutionen, Umeå Universitet
- Jönsson, Karin (2007). *Litteraturarbetets möjligheter. En studie av barns läsning i årskurs F-3*. Lund: Lunds universitet

- Jönsson, Karin, Jennefors, Elisabeth (2015) Ett kritiskt språk- och kunskapsperspektiv. Läs och skrivportalen. Skolverket: Stockholm
- Liberg, Caroline, Geijerstam, Åsa af, och Folkeryd, Jenny Wiksten (2010), *Utmana, Utforska, Utveckla! : Om Läs- Och Skrivprocessen I Skolan*, n.p.: Lund : Studentlitteratur, 2010,
- Lundahl, Christian. (2004). ”En läroplansteoretisk och läroplanshistorisk analys av kunskapsbedömning i Sveriges första läroverksstadgar 1561–1724.” *Studies in Educational Policy and Educational Philosophy, E-tidskrift* 2004:2, 1–31.
- Myrberg, Eva, och Rosén, Monica (2009), ”Direct and indirect effects of parents' education on reading achievement among third graders in Sweden”, *British Journal Of Educational Psychology*, 79, 4, pp. 695-711, Academic Search Premier
- Rudman, Nicholas. (2014). ”A review of homework literature as a precursor to practitioner-led doctoral research in a primary school.” *Research in Education*
- Skolverket (1962) *Läroplan För Grundskolan* 1962, n.p.: Stockholm, 1962
- Skolverket (1969) *Läroplan För Grundskolan* 1969, n.p.: Stockholm : Utbildningsförl., 1969
- Skolverket (1980) *Läroplan För Grundskolan* 1980, n.p.: Stockholm : LiberLäromedel/Utbildningsförl., 1980
- Skolverket 2007, PIRLS (2006). ”Läsförmågan hos elever i årskurs 4 - i Sverige och i världen.” Skolverket: Stockholm
- Skolverket (2011) *Läroplan För Grundskolan, Förskoleklassen Och Fritidshemmet 2011 : Reviderad 2016* 2016, n.p.: Stockholm : Skolverket : Wolters Kluwer [distributör]
- Skolverket (2012), ”PIRLS 2011 - Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv”, Skolverket: Stockholm
- Skolverket (2014), ”Läxor i praktiken – ett stödmaterial om läxor i skolan”, Skolverket: Stockholm
- Säljö, Roger (2005). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. 1. uppl. Stockholm: Norstedts akademiska förlag
- Tizard, Barbara (1982), *Involving parents in nursery and infant school*. London, Grant MacIntyre.
- Westlund, Barbro, Björkman, Sirpa-Liisa, Olin-Scheller, Christina (2016) ”Att läsa och förstå. Läsförståelse av vad och för vad?” Skolverket. Stockholm.
- Yin-kum, Law (2008), ”The relationship between extrinsic motivation, home literacy, classroom instructional practices, and reading proficiency in second-grade Chinese children”, *Research In Education*, 80, 1, pp. 37-51, Academic Search Premier

Internetkällor

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/litteracitet> (7/3, 2017)

<http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/1%C3%A4xa> (7/3, 2017)